

Harmonia

Biisejä voi lähteä työstämään mistä osa-alueesta alkaen tahansa: joko ensin soinnut, sitten melodia ja sitten teksti. Joskus idea voi lähteä melodiapätkästä. Tai tekstistä. Kaikki tavat ovat yhtä oikein keskenään. Tässä työkalupakissa käyn läpi harmonialähtöistä tapaa. Eli ensin valitaan soinnut, jonka perusteella kirjoitetaan melodia ja sanat. Voit kuitenkin edetä haluamassasi järjestyksessä, koska samat työkalut toimivat eri osa-alueisiin joka tapauksessa.

Harmoniolla tarkoitetaan kappaleen sointuja. Teoriassa kullakin sointuasteella on tietty merkitys harmonisessa mielessä mutta käytännössä meidän korvamme kyllä kertoo, kuulostaako joku sointukulku hyvältä vai ei. Musiikkia tehdään kuulijoiden korville ja paras apuväline biisintekijälle onkin luotto omiin korviinsa!

Mistä keksin hyvän sointukierron?

Musiikissa toistuu samat, hyvänkuuloiset sointukierrot musiikkityylistä riippumatta. Joihinkin tyyliihin luonnollisesti kuuluu jännitteisen kuuloisia sointulaajennoksia ja lainasointuja, jotka herättävät kuulijan korvan: ”tuo sointu yllätti minut”. Biisinteon ABC -kurssilla näitä asioita ei käsitellä sen tarkemmin, ne vaativat jo laajempaa musiikin teorian hahmottamista. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että kun seuraavan kerran itse yllätyt sointuvaihdoksen vuoksi kuunnellessasi jotakin kappaletta, kyseessä mitä ilmeisimmin on lainasointu.

Parasta musiikin kirjoittamisessa on lähteä suoraan kokeilemaan, miltä erilaiset sointuvaihdokset kuulostavat. Luota kuulemaasi: jos joku kuulostaa hyvältä, silloin se on hyvä! Sillä ei ole mitään merkitystä, onko sointukierto tuttu tai tuntematon. Jos se kuulostaa hyvältä, enempää ei voi toivoakaan. Soittele, jammaile, kokeile rohkeasti ja kirjoita toimivat sointuvaihtoehdot itsellesi ylös.

Jos et tiedä lainkaan mistä lähteä liikkeelle sointujen keksimisessä, erilaiset kännykkä- tai verkkopohjaiset ohjelmat ovat apunasi! Esimerkiksi

- <https://autochords.com/>

Täältä voit halutun tunnelman ja sävellajin mukaan valita hyvältä kuulostavan sointukierron.

- <https://www.hooktheory.com/theorytab>
Täältä voit etsiä biisien perusteella valmiita sointukiertoja.
- <https://www.hooktheory.com/theorytab/common-chord-progressions>
Täältä löydät suosittuja sointukiertoja ja kappaleita, joissa niitä on käytetty.
- <https://www.hooktheory.com/trends>
Täällä voit rakentaa haluamasi sointukulun ehdotusten perusteella ja näet samalla listauksen kappaleista, joissa sointukulkua on käytetty.

Tässä myös suoraan listausta parista yleisestä sointukierrosta ja kappaleista, joissa kyseinen kierto esiintyy (kaikki sointukierrot ovat siirrettävissä eri sävellajeihin):

Esim. C-duurissa I VIm IV V eli C Am F G

- J. Karjalainen: Hän
- J. Karjalainen: Kehräjä
- Bon Jovi: I'll Be There For You
- Aerosmith: Crazy
- ABBA: One Of Us
- Hurriganes: My Only One
- Ben E. King: Stand By Me
- The Police: Every Breath You Take
- Van Halen: Dreams
- Van Halen: Can't Stop Loving You
- Juice Leskinen: Marilyn
- Leevi and the Leavings: Kyllikki

Esim. C-duurissa I V VIm IV eli C G Am F

- Red Hot Chili Peppers: Under The Bridge
- U2: With Or Without You
- The Beatles: Let It Be

- Aknestik: Suomirokkia
- Aerosmith: What It Takes
- Zen Cafe: Todella kaunis
- Haloo Helsinki: Maailman toisella puolen
- Roxette: Sleeping In My Car
- Rainbow: Since You've Been Gone

Sama sointukierto on myös The Axis Of Awesome: 4 chords -potpurissa:

www.youtube.com/watch?v=oOIdewpCfZQ

Sointukierrot voivat myös alkaa eri soinnusta, vaikka soinnut vaihtuvat samassa järjestyksessä, esim. F, C, G, Am.

Tehtävä: Sointukierto

Pidä mielessäsi biisi-ideasi, jotta sen tunnelma välittyy harmoniaan.

Kokeile joko omalla soittimellasi, tietokoneella tai kännykkäsovelluksella erilaisia sointukiertoja. Valitse kahdesta neljään sointua, jotka kuulostavat hyvältä peräkkäin soitettuina. Varmista, että sointukierron viimeinen sointu ja ensimmäinen sointu kuulostavat myös hyvältä peräkkäin soitettuna. Luota omiin korviisi! Voit myös suoraan valita sointukierron edellä mainituista, suosituista sointukierroista.

Valitse sointuihin sopiva harmoniarytmi. Harmoniarytmi tarkoittaa sitä, miten usein sointu vaihtuu. Voit esimerkiksi soittaa yhden kokonaisen tahdin kutakin sointua.

Kun olet tyytyväinen sointukiertoosi, voit onnitella itseäsi: nyt sinulla on yhden osan soinnut valmiina! Kuulostaako se säkeistöltä vai kertosäkeistöltä? Luota korviisi ja tee päätös, kaikki vaihtoehdot ovat oikein.

Yksi sointukierto valmiina, mitä sitten?

Nykyään on yleistä, että sama sointukierto toistuu niin säkeistössä kuin kertosäkeistössä mutta silloin kappaleen eri osat eivät erotu toisistaan kovin selkeästi. Se hankaloittaa kuulijan kuuntelukokemusta, ts. kappale saattaa vaikuttaa epäselvältä. Opetellaan siis seuraavaksi tekemään kontrastoiva sointukierto, jonka kuulija huomaa heti johtavan uuteen osaan biisiä!

Kokeile joko omalla soittimellasi, tietokoneella tai kännykkäsovelluksella erilaisia sointukierroja, jotka sopivat edellisen sointukierron yhteyteen. Vältä käyttämästä samaa sointukierron aloitussointua. Valitse jopa sellainen sointu, jota ei ole kappaleessa vielä esiintynyt. Tämä helpottaa kuulijaa huomamaan heti ensimmäisellä kuuntelukerralla, että nyt tulee uusi osa ja kappale etenee. Mitä helpomaksi me teemme kuuntelukokemuksen, sitä varmemmin kappale kuunnellaan loppuun asti ja se jää kuulijan mieleen.

Jälleen kerran omat korvamme ovat tärkein työkalu kontrastoivan sointukierron tekemisessä. Jos sinulle tulee olo, että kokeilemasi sointu/sointukierto ei ihan toimi tällaisenaan, ei se toimi myöskään kuulijalle. Pidä soinnut riittävän yksinkertaisina ja sointujen määrä hillittynä. Kaikkia ideoita ei tarvitse saada samaan kappaleeseen, yksinkertainen on kaunista myös musiikissa.

Jos et heti keksi toimivaa sointukiertoa, lähde liikkeelle uuden kierron ensimmäisestä soinnusta. Yleistä on, että kontrastoiva sointukierto lähtee esimerkiksi rinnakkaisduurista / -mollista. Esimerkiksi jos ensimmäinen osa alkaa C-duurilla, toinen osa alkaa A-mollilla. Tai jos ensimmäinen osa alkaa E-mollilla, toinen osa alkaa G-duurilla jne. Kun olet valinnut ensimmäisen soinnun, loput soinnut on helppo valita esimerkiksi aiemmin mainittujen verkko-ohjelmien avulla.

Tässä listaus rinnakkaisduureista ja -mollista:

- C-duuri A-molli
- Cis-duuri Ais-molli, jotka ovat samat kuin
- Des-duuri Bb-molli
- D-duuri B-molli (myös H-molli nimitystä käytetään)
- Es-duuri C-molli
- E-duuri Cis-molli

- F-duuri D-molli
- Fis-duuri Dis-molli, jotka ovat samat kuin
- Ges-duuri Es-molli
- G-duuri E-molli
- As-duuri F-molli
- A-duuri Fis-molli
- Bb-duuri G-molli
- B-duuri Gis-molli

Keinot, joilla voit luoda harmonista kontrastia

- Käytä täysin samaa sointukiertoa (esim. looperin kanssa tehtävät biisit).
- Aloita uusi sointukierto sellaisella soinnulla, jota ei ole vielä esiintynyt.
- Muuta harmoniarytmää: vaihda uudessa osassa sointuja tiheämmin.
- Muuta harmoniarytmää: vaihda uudessa osassa sointuja harvemmin.
- Käytä samoja sointuja mutta eri järjestyksessä: vaihda ainakin kierron aloitussointua.

Tehtävä: Kontrastoiva sointukierto

Pidä mielessäsi biisi-ideasi, jotta sen tunnelma välittyy harmoniaan.

Kokeile joko omalla soittimellasi, tietokoneella tai kännykkäsovelluksella erilaisia sointukierroja. Kiinnitä huomiota siihen, että kierron aloitussointu ei ole sama, kuin edellisen kierron aloitussointu. Voit joko valita rinnakkaismollin/-duurin tai sellaisen soinnun, jota edellisessä kierrossa ei vielä ole esiintynyt.

Valitse aloitussoinnun lisäksi yhdestä kolmeen sointua, jotka kuulostavat hyvältä peräkkäin soitetuina. Varmista, että sointukierron viimeinen sointu ja ensimmäinen sointu kuulostavat myös hyvältä peräkkäin soitettuna. Varmista myös, että kontrastoivan sointukierron viimeinen sointu johtaa luontevasti ensimmäisen sointukierron alkuun. **Luota omiin korviisi!** Voit myös suoraan valita sointukierron suosituista sointukierroista.

Valitse sointuihin sopiva harmoniarytmi. Harmoniarytmi tarkoittaa sitä, miten usein sointu vaihtuu. Voit esimerkiksi soittaa yhden kokonaisen tahdin kutakin sointua. Tee kontrastoivan sointukierron harmoniarytmistä edes vähän erilainen kuin ensimmäisessä sointukierrossa. Voit esimerkiksi vaihtaa sointua kahdesti tahdissa, tai vaikka kahden tahdin välein. Kaikki vaihtoehdot ovat mahdollisia, kuuntele mikä kuulostaa parhaimmalta. **Luota omiin korviisi!**

Kun olet tyytyväinen sointukiertoosi, voit onnitella itseäsi: nyt sinulla on toisenkin osan soinnut valmiina!

Jos haluat kappaleeseesi kolmannenkin osan, toimi sen sointujen laatimisessa täysin samalla tavalla: ***osat erottuvat toisistaan helpoimmin aloitussoinnun ja harmoniarytmin muutosten avulla.***